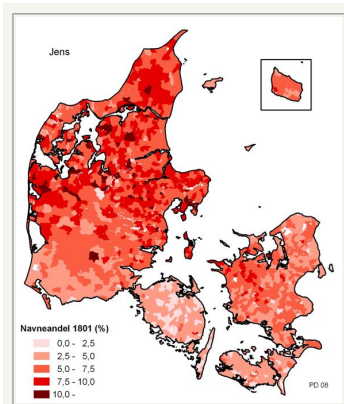

SPROGMUSEET

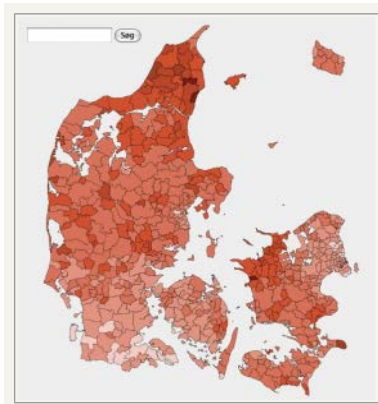
Redaktør: Ole Stig Andersen

Personnavnegeografi

 Af [Birgit Eggert](#) 29. december 2009 • I kategorien [Navne](#)

Jens, 1801

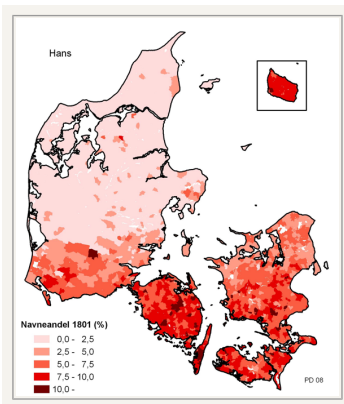
Jensen, nutiden

En ny

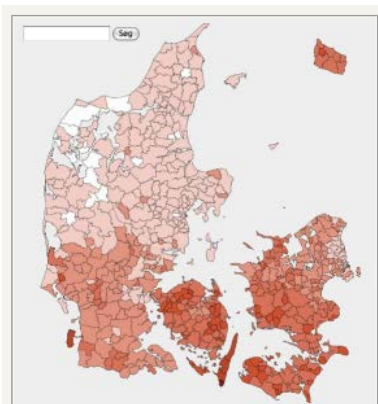
kortlægning af danske efternavne viser at danskerne ikke har flyttet så meget rundt i landet de seneste ca. 150 år som undertegnede troede. Da de danske sen-efternavne, som vi kender dem i dag, blev dannet i løbet af 1800-tallet, var visse af de mandsnavne efternavnene blev dannet til, nemlig særligt udbredte i bestemte områder. Stikprøver viser at de sen-efternavne som er dannet til disse regionalt udbredte mandsnavne, stadig den dag i dag findes i de områder hvor fornavnene fandtes i 1800-tallet.

I 1800-tallet blev det påbudt ved lov at alle danskere skulle have et fast efternavn. Først, i 1826, skulle alle søskende have samme efternavn. Det betød at døtre ikke længere fik faderens fornavn + datter som efternavn, men derimod deres fars fornavn + sen ligesom deres brødre. I store dele af befolkningen valgte man nemlig at give børnene de karakteristiske sen-efternavne selvom man lige så godt kunne have valgt mange andre slags efternavne, fx erhvervsbetegnelser, gårdnavne og forskellige tilnavne som man blev kaldt i dagligdagen. Senere, i 1856, blev det bestemt at slægten efterfølgende skulle have det navn der var blevet valgt efter 1826-bestemmelsen.

Sen-efternavne var oprindeligt skiftende fra generation til generation fordi de blev dannet til hver persons fars fornavn. Jensen, Hansen og Rasmussen VAR simpelthen sønner af Jens, Hans og Rasmus. Da efternavnene blev faste i 1800-tallet, blev de også arvelige, og efter den tid kan vi ikke længere se på et sen-efternavn hvad navnebærerens far hed. De fornavne vi finder i sen-efternavne afspejler altså den fornavnebrug der var i begyndelsen af 1800-tallet.

Hans, 1801

Hansen, nutiden

Undersøgelsen "Almuens fornavne omkring år 1800" i [Landbohistorisk Tidsskrift](#) (2009:1) af de hyppigste fornavne i en folketælling fra 1801 viser at nogle af de mest almindelige mandsnavne på den tid var karakteristiske for visse områder. Her vil jeg trække tre eksempler frem: Jens, Hans og Rasmus. Hans blev især brugt på Sjælland, Fyn og i det sydlige Jylland, mens Jens hovedsageligt blev brugt nord for disse områder. Rasmus derimod var særligt udbredt i et bananformet område fra Djursland over Østjylland og Fyn til Lolland-Falster, se kortene fra Landbohistorisk Tidsskrift nedenfor (af tekniske årsager har det ikke været muligt at kortlægge udbredelsen i Sønderjylland i den nævnte undersøgelse).

En

Seneste sprognyheder

4/5	Sprogforskerne fandt en skat i skoven politiken.dk
27/4	Lille indsats styrker småbørns sprog www.dr.dk
26/4	Lad os komme det danske 'jantekomma' til livs politiken.dk
23/4	Ud med sproget - Berlingske Mener www.b.dk
20/4	Unikt runefund i centrum af Odense videnskab.dk
4/1	John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 www.nytimes.com
10/8	Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice www.theguardian.com
20/5	Bill Funding Native Language Programs Passes mtpr.org
17/5	Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music wam.org.au
13/5	Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online nativenewsonline.net

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sproguseet.dk på et større kort

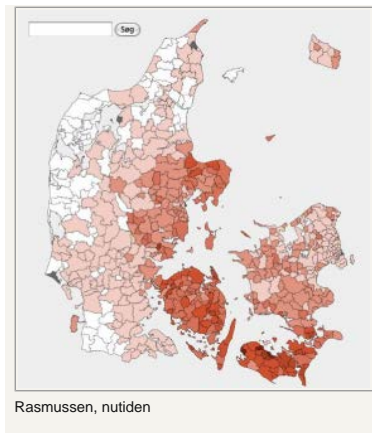
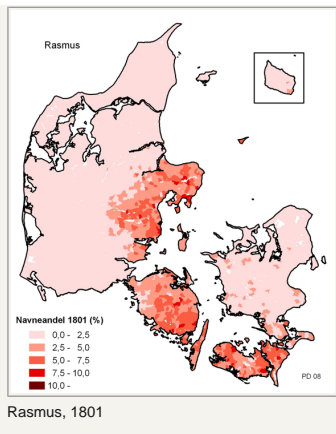
Mere i kategorien 'Navne'

Pigenavne ender på -a eller -e
 Foranstillede tilnavne på Samsø
 Sydsudan
 Drengenavnet *Mohammad*

Nye kommentarer

Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?
 Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish
 Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet
 Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
 Monica Scheuer til Jødiske efternavne
 jane til Jødiske efternavne
 InglÉS til Sprogene i Mozambique
 Birgit Eggert til Hvad er der blevet af Maren?
 Grethe Movsing til Hvad er der blevet af Maren?
 Henrik Klindt-Jensen til Ded borrihjolmska måled

Artikler om

kortlægning af nutidens efternavnebrug, lavet af [Kaas & Mulvad](#).

viser at de sen-efternavne som er dannet til mandsofnavnene Hans, Jens og Rasmus, viser en udbredelse som ligner den fornavnene havde omkring år 1800. Hans og Jensen er således karakteristiske for henholdsvis Syddanmark og Norddanmark, og Rasmussen danner et bananformet område ligesom Rasmus gjorde omkring år 1800. Noget tyder altså på at man ikke er flyttet så meget omkring at efternavnene med tiden er blevet jævnt udbredte i hele landet. Prøv selv at søge på andre efternavne og se deres udbredelse på kortet: <http://xpoint.experian.dk/navnekort/>

Læs mere om de danske efternavnes historie i Eva Villarsen Meldgaards netpublikation [Efternavnets historie](#).

Birgit Eggert, navneforsker, ph.d.

Afdeling for Navneforskning, Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet

Læs også:

1. [Bliver Storm et modenavn?](#) På den nyeste liste fra Danmarks Statistik over fornavne til nyfødte er drengenavn Storm kommet ind på plads nummer 50. Ser man tilbage på de foregående år, er der meget...
2. [Borgmesterkæder og dialektgrænser](#) Kort der sammenligner forekomsten af forskellige typer stød i dansk for 100 år siden med resultatet af kommunevalget 2009. (Stødkort: Nordisk Forskningsinstitut <http://nfi.ku.dk/>) Kortet over borgmesterposterne fra kommunevalget 17. november...
3. [Hvad er der blevet af Maren?](#) Maren var i århundreder et af de mest populære pigenavne i Danmark. Det var så populært at mere end 20 % af alle kvinder bar dette navn i 1600-tallets Vendsyssel...
4. [Jødiske efternavne](#) Historiske betingelser har gjort at jøder ofte har flyttet sig fra et sprogområde til et andet. De har ofte bevaret hebraisk som helligt sprog, men tilpasset deres hverdagsprog til de...

Tagget med: almue, Danmark, Dansk, drengenavne, efternavne, folketælling, fornavne, Fyn, hyppigste, Jensen, Jylland, mandsnavne, Navne, navnegeografi, Navnelov, Norddanmark, personnavne, Rasmus, Rasmussen, sen-navne, Sjælland, sprogekort, Syddanmark, Sønderjylland

4 kommentarer

Peter Bakker

29. december 2009 • 20:42

Meget interessant. For nogle læsere – især dem med tyske efternavne – (som man finder vel mere i Sjælland end i Jylland er mit indtryk): man kan lave lignende kort over navne i Tyskland på:

<http://www.verwandtd.de/karten/>

(ikke overraskende er der flere med navnene Jensen, Rasmussen, Hansen, jo tættere man er til nordgrænsen).

Svar

Jørn Davidsen

17. maj 2011 • 12:39

Er Davidsen et jødisk efternavn?

Svar

Peter Bakker

19. maj 2011 • 11:34

Det tror jeg ikke. David er et gammeltestamenteligt navn, som mange andre almindelige danske navne. Og Davidsen er Davids søn. Og dermed et almindeligt dansk efternavn.

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk

Biblen bogstaver børn Danmark **Dansk** Dialekter

engelsk esperanto Formidling fransk identitet

konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk **Ord**

ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion

romanske sprog russisk Sjøv skriftsprog sprogdød Sproggeografi

sprogekort **Sprogpolitik** sprogteknologi

svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale

Underholdning video vokaler

Arkiv

januar 2015

december 2014

november 2014

maj 2014

marts 2014

februar 2014

oktober 2013

august 2013

marts 2013

januar 2013

december 2012

november 2012

oktober 2012

september 2012

juli 2012

juni 2012

maj 2012

april 2012

marts 2012

februar 2012

januar 2012

december 2011

november 2011

oktober 2011

september 2011

august 2011

juli 2011

juni 2011

maj 2011

april 2011

marts 2011

februar 2011

januar 2011

december 2010

november 2010

oktober 2010

september 2010

juni 2010

maj 2010

april 2010

marts 2010

februar 2010

januar 2010

december 2009

november 2009

oktober 2009

september 2009

august 2009

juli 2009

Resources

Ethnologue: Languages of the World

Forvo – All the Words in the World. Pronounced.

LL-Map: Language and Location

Minority Rights Group

Omniglot. Writing Systems and Languages of the World

UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger

World Atlas of Linguistic Structures (WALS)

Resurser

Bogstavlyd

Dansk sprognævn

Den danske ordbog

Dialekt.dk

dk.kultur.sprog

Korpus.dk

Nye ord i dansk på nettet (NOID)

Ordbog over det danske sprog

Ordned. Dansk sprog i ordbøger og korpus

Sproget.dk

Svenska Akademien

Ø (Schwa.dk)

Svar

juni 2009
maj 2009
april 2009
marts 2009

Cefas van Rossem

25. november 2012 • 20:49

Særligt interessant site. Jeg forsøger ved hjælp af efternavne på De Dansk Vestindiske Øer bruges til at finde ud af oprindelsen af de kolonister var. Jo tættere Holstein, den tyske Lower deres sprog!

Svar

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.